

Trängselskatt och förvaltningslagens bestämmelser

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:629) om trängselskatt	4
3	Underrättelse och motivering av beslut om trängselskatt	5
3.1	Förvaltningslagens bestämmelser om underrättelse och motivering av beslut.....	5
3.2	Beslut om trängselskatt	5

1 Sammanfattning

I budgetpropositionen för år 2007 har regeringen anfört att förutsättningarna för att införa trängselskatt skall prövas. En förhandlingsman har också utsetts som bland annat skall utvärdera om vägavgifter i form av trängselskatter kan vara en del av finansieringen av väginfrastrukturen i Stockholms län.

Trängselskatt har under en försöksperiod tagits ut i Stockholm. Skall trängselskatt återinföras måste det klarläggas vad som skall gälla avseende underrättelse om skattebeslut och motivering av dessa beslut.

Trängselskatten är inte undantagen från förvaltningslagens bestämmelser om att den enskilde skall underrättas om beslut och att skäl för beslutet skall anges. Uttaget av trängselskatt bygger på en långtgående automatiserad masshantering av beslut och uppbörd. En förutsättning för att praktiskt och ekonomiskt kunna ta ut trängselskatt är att den enskilde inte behöver underrättas om skattebesluten och därmed inte heller underrättas om skälen för beslutet. Förvaltningslagens bestämmelser bör därför huvudsakligen inte gälla för beslut om trängselskatt.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:629) om trängselskatt

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2004:629) om trängselskatt skall införas en ny paragraf, 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Bestämmelserna i 20 § första stycket och 21 § förvaltningslagen (1986:223) skall inte tillämpas i fråga om beskattningsbeslut enligt

1. 11 § första stycket, eller

2. 11 § andra stycket som innebär att skatt inte skall tas ut eller att skatt skall tas ut med ett lägre belopp.

Denna lag träder i kraft den X.

3 Underrättelse och motivering av beslut om trängselskatt

3.1 Förvaltningslagens bestämmelser om underrättelse och motivering av beslut

Förvaltningslagen (1986:223) skall bland annat främja rättssäkerheten för den enskilde. De rutiner som används i samband med myndighetsutövning måste beakta de rättsäkerhetskrav som gäller enligt förvaltningslagen. Detta gäller även vid uttag av skatt. Sådana krav är exempelvis bestämmelserna i 20 och 21 §§ förvaltningslagen om underrättelse och motivering av förvaltningsbeslut.

I 20 § förvaltningslagen anges att ett beslut genom vilket ett ärende avgörs skall innehålla de skäl som bestämt utgången. Skälen får utelämnas helt eller delvis bl.a. om beslutet inte går någon part emot, om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att upplysa om skälen eller om ärendet är så brådskande att det inte finns tid att utforma skälen. Paragrafens andra stycke anger att en myndighet på begäran av den enskilde, om möjligt, bör lämna ut skälen i efterhand.

Enligt 21 § förvaltningslagen skall den enskilde i ett ärende underrättas om innehållet i ett beslut som avser myndighetsutövning. Vidare skall han underrättas om hur man överklagar. Underrättelse enligt 21 § behöver inte ske om det är uppenbart obehövt.

Om annan lag eller förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från förvaltningslagen, gäller enligt 3 § förvaltningslagen den bestämmelsen.

Av förarbetena till den nuvarande förvaltningslagen (prop. 1985/86:80 s. 57) framgår att också ett automatiserat förvaltningsförfarande omfattas av förvaltningslagen. Det gäller även om det är fråga om massärenden. I förarbetena till 1971 års förvaltningsreform förutsattes att undantag för massärenden skulle regleras i specialförfattning.

3.2 Beslut om trängselskatt

Lagen (2004:629) om trängselskatt trädde i kraft den 1 januari 2005. Med stöd av denna lag kan tids- och platsrelaterade skatter tas ut. Lagen har använts för ett försök med trängselskatter i Stockholm under perioden den 3 januari 2006 till den 31 juli 2006.

Enligt 11 § lagen om trängselskatt skall ett beskattningsbeslut fattas för varje bil, för vilken skattskyldighet har inträtt. Varje beslut skall avse ett kalenderdygn. I andra stycket anges att om beslut om skatt eller avgift har blivit uppenbart oriktigt på grund av misstag vid den automatiserade behandlingen, skall den myndighet hos vilken behandlingen utförts besluta om rättelse.

Uttaget av trängselskatt bygger på en långtgående automatisering av förfarandet för beslut och uppbörd. Runt Stockholm finns portaler med utrustning för att registrera fordonen när de passerar in i eller ut ur det område som omfattas av skatteuttaget. Vid passagen fotograferas fordonets främre och bakre registreringsskylt. Fotografierna av

registreringsskyltarna jämförs sedan med uppgifter om ägare och fordon i vägtrafikregistret. I samband härmed tas även beslut om att skatt skall påföras. Hela processen är automatiserad vilket är nödvändigt för att skatteuttaget skall vara praktiskt och ekonomiskt genomförbart. Det kan noteras att det är fråga om cirka 110 000 beslut per dygn.

Skatten skall betalas utan uppmaning inom 14 dagar. Om skatten inte betalas inom den angivna tiden skickas en påminnelse ut samt ett beslut om en expeditionsavgift. Regeringen har fastställt expeditionsavgiften till 70 kronor, 6 § förordningen (2004:987) om trängselskatt. Om skatten inte har betalats senast fyra veckor efter dagen då skattskyldigheten inträdde skall en tilläggsavgift om 500 kronor påföras den skattskyldige.

I ett beslut från Justitieombudsmannen den 30 juni 2006 (Dnr. 1-2006 m.fl.) har det framförts synpunkter på att de skattskyldiga inte underrättas när beslut tagits om att påföra trängselskatt och att skälen för beslutet därmed inte heller anges. Ett sådant förfarande är enligt Justitieombudsmannen oförenligt med bestämmelserna i 20 och 21 §§ förvaltningslagen. Justitieombudsmannen menar att det i samband med utvärderingen av försöket bör undersökas om det finns alternativa former för hanteringen av beslutsprocessen eller om de aktuella bestämmelserna i förvaltningslagen inte bör gälla för uttag av trängselskatt.

Regeringen har i budgetpropositionen för år 2007 gett uttryck för att förutsättningarna för att återinföra trängselskatten skall prövas. Därutöver har regeringen utsett en förhandlingsman (dnr. N2006/9229/IR) som bland annat skall lämna förslag till finansiering av väginfrastrukturen i Stockholms län. En finansieringsmetod som är aktuell är vägavgifter i form av trängselskatt. Det finns därför ett behov av att hantera frågan om vad som skall gälla avseende underrättelse av skattebeslut och motivering av dessa.

Det finns inte någon bestämmelse i lagen om trängselskatt eller i förordningen om trängselskatt som uttryckligen undantar skyldigheten att tillämpa förvaltningslagen. Den korta tiden för att betala skatten och den stora mängden beslut gör det i praktiken omöjligt att lämna underrättelser på sätt som anges in förvaltningslagen. En förutsättning för att ta ut trängselskatt är således att den enskilde inte behöver underrättas om skattebesluten och därmed inte heller underrättas om skälen för beslutet.

Det skulle kunna hävdas att det är uppenbart obehövt med underrättelse eftersom de flesta som registreras vid en passage är medvetna om detta. Det kan dock, som Justitieombudsmannen påpekar, i viss omfattning förekomma att fordonsägaren påförts skatt utan att grund för detta förelegat eller att fordonsägaren inte haft anledning att tro att skatt påförts. Även fall där fordonsägaren är ovetandes om att bilen passerat skulle kunna förekomma. Det kan därför inte hävdas att det är uppenbart obehövt att underrätta om ett skattebeslut eller att beslutet inte har gått den enskilde emot.

För att kunna besluta om trängselskatt i samband med det automatiserade förfarandet, utan att behöva underrätta den enskilde om beslutet eller motivera detta, krävs således att de aktuella bestämmelserna i förvaltningslagen inte omfattar dessa skattebeslut. Beskattningsmyndigheten bör därför undantas från skyldigheten i 21 § förvaltningslagen att underrätta den enskilde om sådana skattebeslut. Detta bör också gälla för underrättelse om hur man överklagar ett beslut i

paragrafens andra stycke. Om det inte föreligger någon skyldighet att underrätta den skattskyldige om ett skattebeslut bli det inte heller aktuellt att ange skälen för beslutet. Således bör som huvudregel inte heller 20 § förvaltningslagen gälla för de aktuella skattebesluten.

Besluten om trängselskatt bör dock inte helt undantas från bestämmelsen i 20 § förvaltningslagen. För det fall den enskilde i efterhand vill veta varför skatt påförts, måste det ges möjlighet för den enskilde att få upplysningar om detta. Bestämmelsen i 20 § andra stycket förvaltningslagen, om att den enskilde på begäran kan få upplysning om skälen för ett beslut, bör därför gälla även för beslut som tas i samband med det automatiserade förfarandet.

För att minimera den rättsförlust som kan drabba den enskilde, till följd av att de aktuella bestämmelserna i förvaltningslagen inte tillämpas, måste det i möjligaste mån ges utrymme för andra sätt att få underrättelse om skattebeslut och bli upplyst om skälen till ett sådant beslut. Under försöksperioden kunde den enskilde få tillgång till information om beslut och motivering till beslutet via Internet och Vägverkets kundtjänst samt i samband med betalning hos särskilt utpekade betalningsmottagare. Dessutom informerades om skattebeslutet i samband med att betalningsuppsmaning och beslut om expeditionsavgift skickades ut. Dessa informationsvägar bör användas för att i viss utsträckning ersätta bestämmelserna i förvaltningslagen om underrättelse och angivande av skäl vid myndighetsbeslut.

Alla beslut vid det automatiserade förfarandet bör dock inte undantas från de aktuella bestämmelserna i förvaltningslagen. För de grundläggande skattebesluten enligt 11 § första stycket lagen om trängselskatt är det en förutsättning att förvaltningslagens bestämmelser inte gäller om det skall vara möjligt att ta ut skatten. När det är fråga om att upphäva ett skattebeslut eller att ta ut skatt med lägre belopp än tidigare i samband med en rättelse av skattebeslut enligt paragrafens andra stycke, bör förvaltningslagens bestämmelser inte heller gälla. Andra stycket reglerar emellertid inte bara rättelser till fördel för den enskilde, utan även rättelser som måste anses vara till nackdel för den enskilde. Beslut om att påföra skatt eller att ta ut högre skatt genom en rättelse i enlighet med paragrafens andra stycke bör inte undantas från förvaltningslagen. Även om 11 § andra stycket i denna del kommer att omfattas av 21 § förvaltningslagen, är det dock som tidigare nämnts möjligt att låta bli att underrätta om det anses som uppenbart obehövt.

Av 12 § lagen om trängselskatt framgår att det endast är skatt som skall betalas utan uppsmaning. Vid påförande av expeditionsavgift och tilläggsavgift underrättas den skattskyldige och det finns därför inte behov av ett undantag från de aktuella bestämmelserna i förvaltningslagen.